

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2006:12

FÖRUNDESRÖKNING

Boplatslämningar vid Östra Eneby prästgård

Planerade 3G-master på två platser nära RAÄ 166, Pryssgården 1:1, Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötland

Dnr: 422-2968-2005

Per Nilsson

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text och grafik Per Nilsson

Framsida Omr 1 med platsen för området markerat. Motorvägen syns till vänster i bild. Skogsdungen är platsen för den numera rivna Östra Eneby prästgård.

Foto Per Nilsson. Från N.

Utskrift UV Öst 2006

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2006 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2006:12

ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning 5

Fornlämningsmiljö 5

Målsättning och metod 5

Undersökningsresultat 6

Referenser 7

Administrativa uppgifter 8

Bilagor 9

Bilaga 1. Schakt- och anläggningsbeskrivningar 9

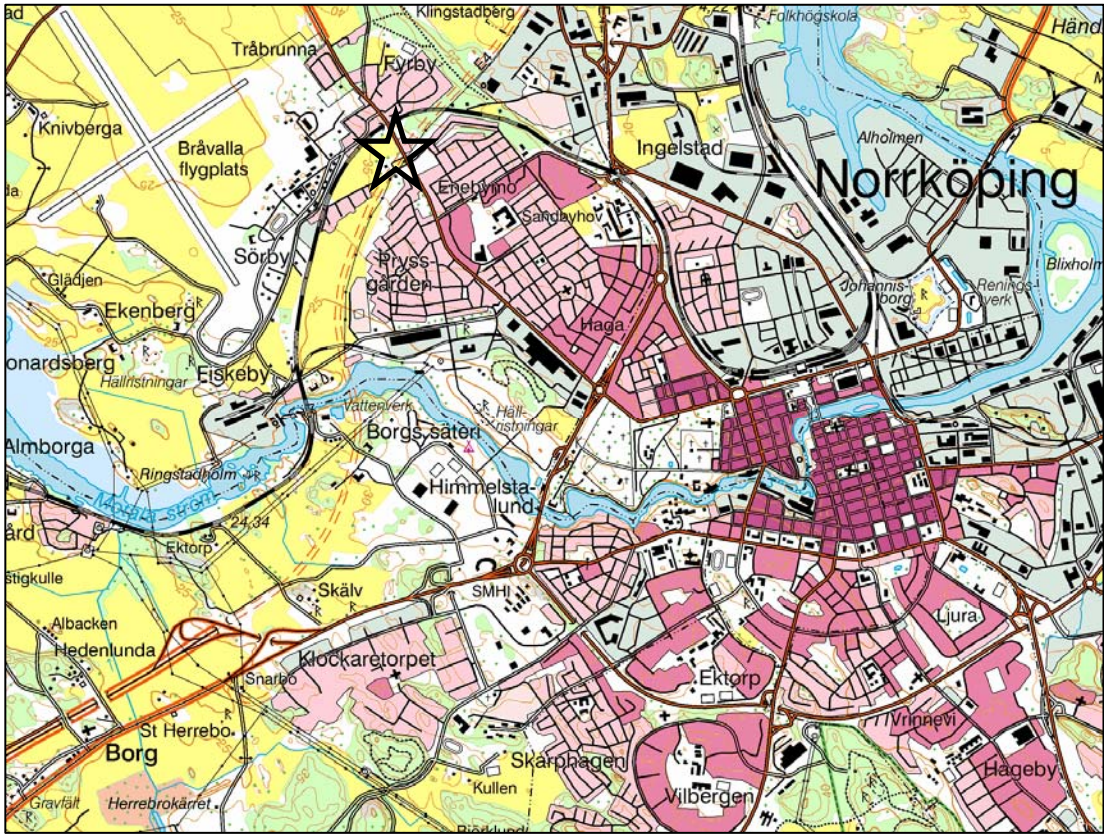

Fig 1. Utdrag ur Gröna Kartan med platsen för förundersökningen markerad.

Boplatslämningar vid Östra Eneby prästgård

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet, UV Öst, har utfört en arkeologisk förundersökning vid två områden inom och i anslutning till RAÄ 166, den s k Pryssgårdsboplatsen, Östra Eneby socken, Norrköping. Anledningen var att en basstation för en 3G-mast planerades inom detta område. Förundersökningen utfördes efter beslut av länsstyrelsen (2005-09-12).

Båda områdena var belägna direkt väster om motorvägen förbi Norrköping. Inom Omr 1, beläget inom RAÄ 166 och i anslutning till den numera rivna Östra Eneby prästgård, påträffades boplatslämningar i form av gropar och stolphål. Inom Omr 2, strax norr om Finspångsvägen, påträffades varken anläggningar eller fynd. Enligt samtal med Anders Nilsson, 3GIS, kommer masten att placeras inom Omr 2.

Ansvarig för förundersökningen var Per Nilsson, UV Öst.

Inledning

3G Infrastructure Services AB (3GIS) planerar att uppföra ett ostagat torn (basstation) och två teknikbodar inom fastigheten Pryssgården 1:1, Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Länsstyrelsen i Östergötlands län, Kulturmiljöenheten, beslutade 2005-09-12 att området för den planerade basstationen skulle omfattas av en arkeologisk förundersökning. Enligt den ursprungliga ansökan planerades masten att uppföras i anslutning till järnvägen ca 150 m väster om den nu aktuella platsen. Efter att ansökan reviderats kom förundersökningen istället att omfatta två platser, Omr 1 och Omr 2, belägna strax väster om motorvägen förbi Norrköping.

Fornlämningssmiljö

Platsen för tornet/masten är omgärdad av fornlämningar som kan dateras från bronsålder fram till medeltid. Den mest omtalade fornlämningen är det stora boplatssområdet vid Pryssgården, RAÄ 166, som undersöktes inför att motorvägen skulle byggas (Borna-Ahlkvist m fl 1998). Det undersökta området omfattade rester efter en stor mängd hus från bronsålder, järnålder och även medeltid. Ett 100-tal meter väster om Omr 1 finns ytterligare boplatsspår daterade till bronsåldern (RAÄ 178). På västra respektive östra sidan om motorvägen finns två medeltida bytomter, Fyrby (RAÄ 98a) och Eneby (RAÄ 95). Inom Eneby bytomt har även en vikingatida fingerring av guld upphittats. Från senare tid härrör en milsten belägen i anslutning till spårvagnshållplatsen norr om Finspångsvägen (RAÄ 172).

I närområdet finns också RAÄ 97 och 98 vilka båda idag saknar synliga fornlämningar. Enligt äldre uppteckningar (Edlund) har det på platsen för RAÄ 97 funnits minst två stensättningar samt stensträngar. Uppgifterna har dock ifrågasatts. Inom området för RAÄ 98 har det enligt Nordenskiöld och Nordén funnits flera gravar i form av stensättningar och en hög (FMR).

Målsättning och metod

Syftet med förundersökningen var att klargöra art och intensitet av lämningar, samt att eventuellt begränsa fornlämningsområdet. Ytterligare ett syfte var att om möjligt datera

framtagna lämningar. Resultatet av förundersökningen kommer att ligga till grund för länsstyrelsens vidare bedömning i ärendet.

Matjord/torv avlägsnades skiktvis ned till orörd nivå med hjälp av grävmaskin. Därefter användes handredskap för framrensning. Schakt, anläggningar och fynd mättes in med D-GPS och registrerades i Riksantikvarieämbetets informationssystem Intrasis. Några av de påträffade anläggningarna grävdes ut i syfte bestämma art av lämning.

Undersökningsresultat

Område 1 var beläget i sandig åkermark inom fornlämningsområdet tillhörande RAÄ 166 och i anslutning till den numera rivna Östra Eneby prästgård. Det nu aktuella området omfattades dock ej av undersökningen inför motorvägsbygget.

Inom Omr 1 påträffades boplatsspår i form av gropar, stolphål och en ränna (Bil 1). I åkerkanten i SV delen av området fanns sentida odlingslager och raseringsmassor till en tjocklek av ca 0,40 m. Under detta påträffades en större grop med oklar utbredning. På toppen av gropen fanns brända ben och fragment av keramik. Anläggningen grävdes inte ut, utan platsen för masten flyttades istället några meter mot öster. Inom en 10x10 m stor yta påträffades här tre stolphål, ett käpphål och en ränna. Anläggningarna grävdes ut och dokumenterades i sektion. På toppen av rännan fanns fragment av brända ben, i övrigt gjordes inga fynd i anläggningarna. Schakt togs även upp för den elkabel som skulle ansluta till masten. Schakten togs upp i anslutning till ett dike som löper i riktning SV-NO. En grop påträffades i ett av dessa schakt. Gropen grävdes ut men inga fynd fanns i anläggningen.

Inga säkert daterande fynd påträffades vid förundersökningen. Keramiken i en av groparna är av allmän förhistorisk typ och kan inte säkert föras till en särskild period. En trolig datering blir därför samma som gällde för större delen av Pryssgårdsboplatzen, dvs yngre bronsålder/äldre järnålder. Med tanke på närheten till ytterligare boplatslämningar (RAÄ 178), är det troligt att den sandiga åkermarken mellan motorvägen i öster och järnvägen i väster utgör ett sammanhängande boplatsområde. För en diskussion kring Pryssgårdsboplatzens utbredning, se Borna-Ahlkvist 2002 samt Nilsson 2005.

Område 2 var beläget strax norr om Finspångsvägen i en nordsluttning nedanför en bilverkstad. Området var beväxt med sly, buskar och enstaka träd. Inom Omr 2 togs flera sökschakt upp dels för den planerade masten och dels för den anslutande elkabeln. Inget av schakten innehöll något av antikvariskt intresse.

Enligt samtal med Anders Nilsson, 3GIS, kommer den planerade basstationen att placeras inom Omr 2.

Linköping i februari 2006

Per Nilsson

Referenser

Borna-Ahkvist, H., Lindgren-Hertz, L., Stålbom, U. 1998. Pryssgården - från stenålder till medeltid. Arkeologisk slutundersökning RAÄ 166 och 167, Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Avd. för arkeologiska undersökningar. *Rapport UV Linköping 1998:13*. Linköping.

Borna-Ahkvist, H. 2002. *Hällristarnas hem*. Gårdsbebyggelse och struktur i Pryssgården under bronsålder. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar. Skrifter 42. Lund. Diss.

Nilsson, P. 2005. Om boplatstillägg inom Bråbygdens hällristningsområden. *Ur: Mellan sten och järn*. Rapport från det 9:e nordiska bronsålderssymposiet, Göteborg 031009-12. Del 2. Red: J. Goldhahn.. Gotarc Serie C. Arkeologiska Skrifter No 59. Göteborg.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-2968-2005.

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-10789-05, 2005-09-12.

Projektnummer: 1520696.

Intrasisobjekt nr: O2005_088.

Undersökningstid: 7-8 november 2005.

Projektledare: Per Nilsson.

Exploateringsyta: 1250 m².

Undersökt yta: 75 löpmeter schakt.

Läge: Ekonomiska kartan, blad 8G 9d (086 93) Fiskeby.

Koordinatsystem: Rikets.

Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x 6498666, y 1519055.

Höjdsystem: RH 1970.

Dokumentationshandlingar i form av schaktplaner, profilritningar och foton kommer att skickas till Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm.

Fynd: Tillvaratogs ej.

Bilagor

Bilaga 1. Schakt- och anläggningsbeskrivningar.

Område 1

Schakt 1

På toppen av schaktet var ett upp till 0,40 m påfört lager med raseringsmassor med rikligt med bränd lera, tegel, porslin mm. Detta bör utgöra rivningsmassor från Prästgården. Under detta fanns en grop/lager.

- A389, *Grop/lager*, oklar utbredning men minst 1,0x1,0 m stor. Otydlig övergång från ovanliggande lager. Minst 0,20 m djup. Fyllning: Sot, kol och enstaka skärvstenar. På toppen fanns förhistorisk keramik och brända ben. Anläggningen undersöktes ej.

Schakt 2

Ploglager 0,20-0,30 m. Mot botten är ett odlingslager med kraftig inblandning av sot, kol, bränd lera, tegel, porslin mm. Under detta avtecknade sig några mörkfärgningar tydligt mot den ljusa sanden.

- A390, *Stolphål*. Rund, 0,25 m och 0,20 m djup med en spetsig profil. Fyllning: Mörkgrå sand och kolstänk.
- A391, *Stolphål*. Rund, 0,35 m och 0,12 m djup. Spetsig profil. Fyllning: Mörkgrå sand och kolstänk.
- A392, *Käpphål*. Rund, 0,10 m i diameter och 0,10 m djupt.
- A395, *Ränna*. Oregelbunden, 3,20x1,80 m. Rännan eller möjligen ansamlingen av kulturlager var belägen i anslutning till två markfasta stenar. I norra delen finns en fördjupning, möjligen rör det sig om ett stolphål. Fyllning: Mörkgrå sand med kolstänk och på ytan enstaka brända ben.

Schakt 3

Ploglager 0,20-0,30 m. Även här fanns mot botten ett odlingslager med inslag av raseringsmassor.

- A396, *Grop*. Rund, 0,35 m i diameter och 0,40 m djup. Fyllning: Gråbrun sand med kolstänk.

Område 2

Schakt 1-3.

Torv 0,20 m, under detta sandig morän. Närmast verkstaden fanns rikligt med påförda raseringsmassor. Inga anläggningar eller fynd påträffades i schakten.

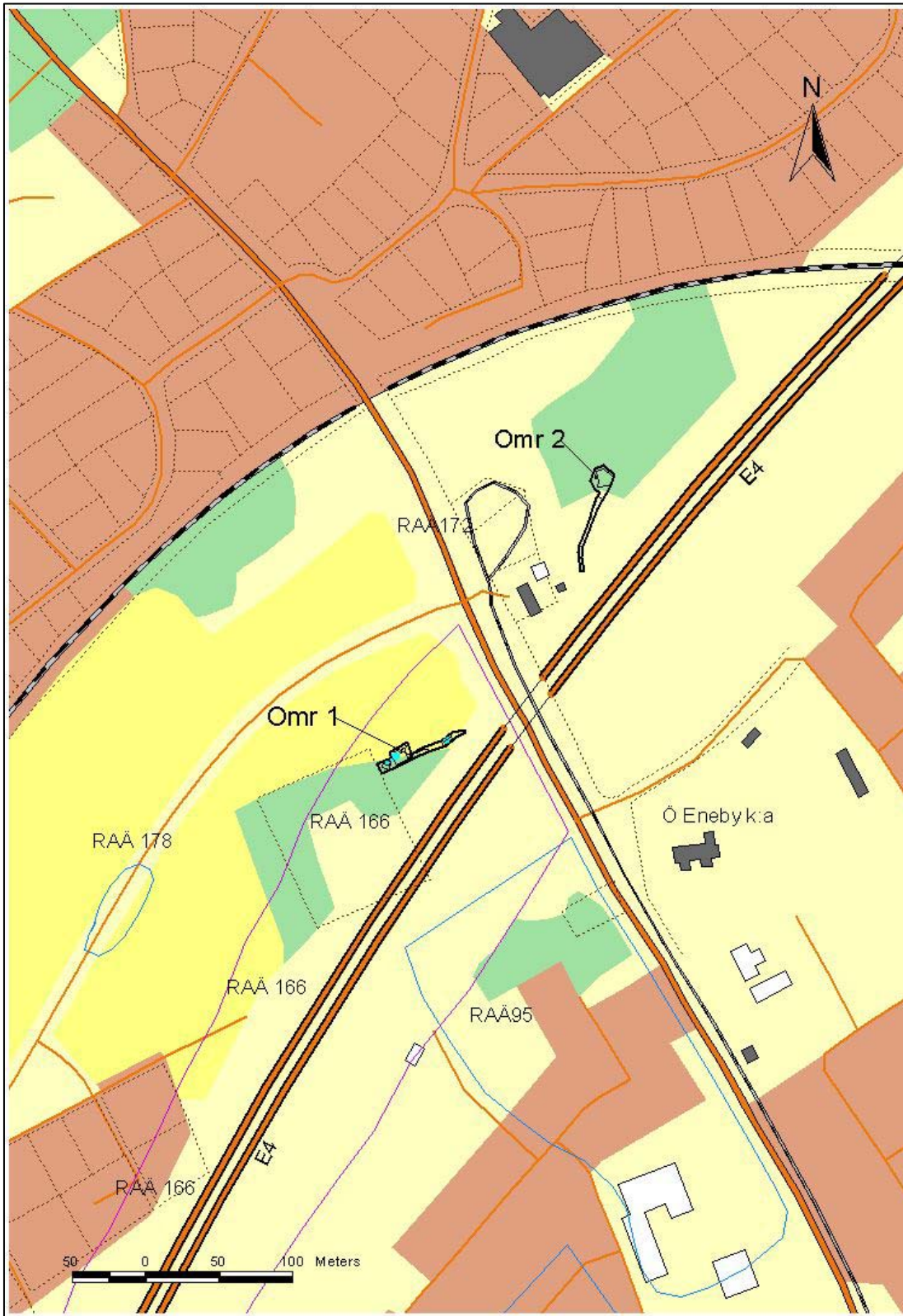

Fig 2. Utdrag ur Fastighetskartan med de båda undersökningsområdena samt vissa närliggande fornlämningar markerade.

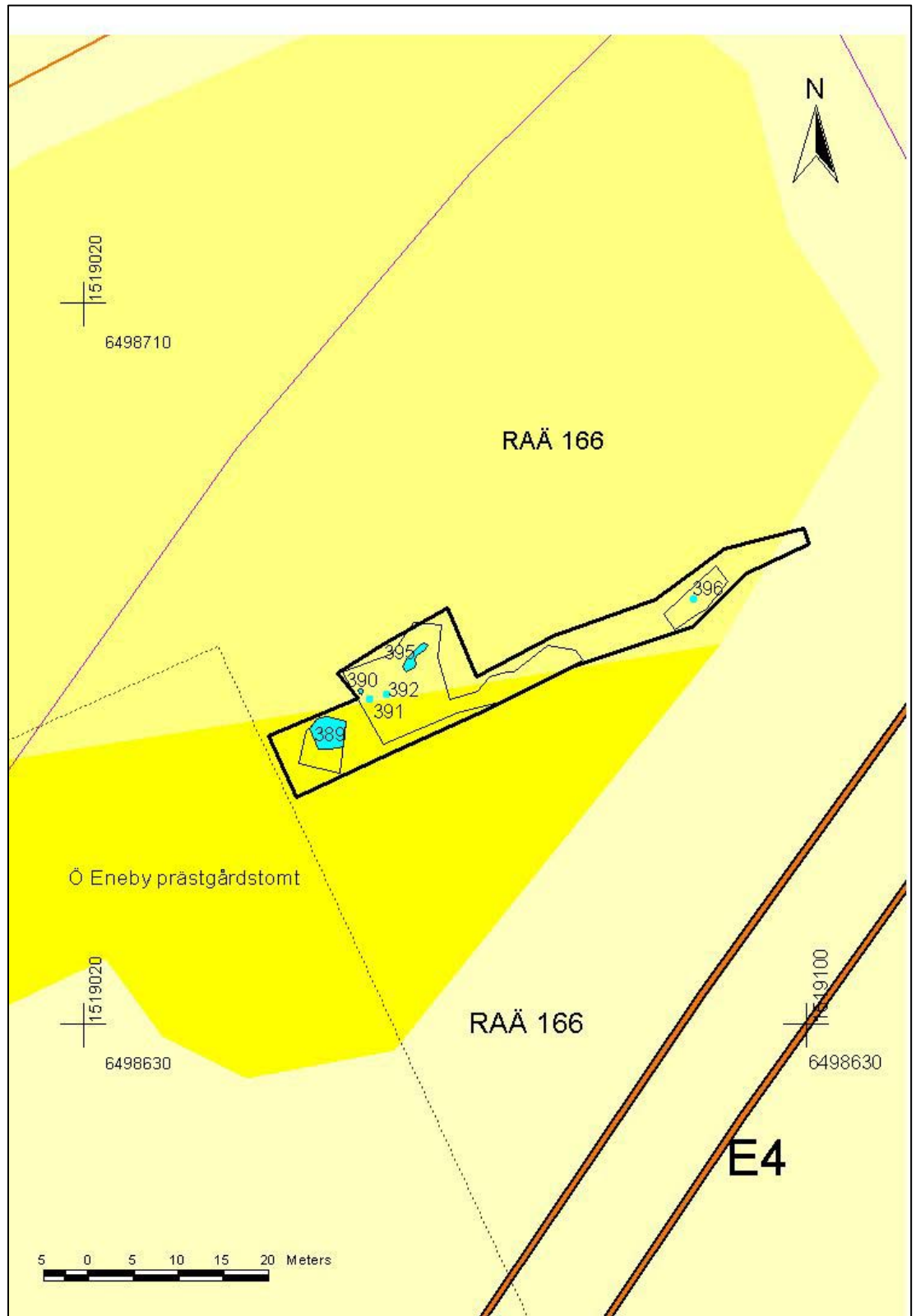

Fig 3. Detaljkarta över Omr 1 med schakt och anläggningar markerade. Utdrag ur fastighetskartan.